

gyógyító hatása, lehetővé teszi egy érinthetetlen vagy traumatikus esemény lereagálását, feldolgozását.

A két leggyakrabban alkalmazott játéktérapiás módszer a bábjáték és a „világjáték”, tulajdonképpen egymás kiegészítői. A *bábjátéknál* lényeges megfigyelni, miket mond a gyermek a bábunak, s hogyan viselkedik vele. Előfordulhat, hogy megváltoztatja a szerepeket: már nem csupán passzív szemlélő, hanem a szenvedő helyett ő lesz az, aki a szenvedést okozza. Így vezeti le agresszióját, bosszulja meg a történeteket és igazságot tesz a játék síkján. Esetleg úgy játssza el a vele történeteket, hogy azokat pozitív irányba korrigálja, s az átélt konfliktusok fölé kerekedve, cselekvően megoldja az adott helyzetet. Jean Louis Barrault szavaival élve: „Játszani annyi, mint küzdeni a félelem ellen; annyi, mint feltalálni a boldogságot.”

A *világjáték* konstruktív, projektív tevékenység, a tapasztalatok szerint a

legjobb és legátfogóbb játékdinamizációs és terápiás módszer. Margaret Lowenfeld húsz éves klinikai tapasztalata alapján dolgozta ki a világjátéknak, a gyermekek játékát véve alapul. Charlotte Bühler és társai nevezték el világjátéknak, majd Polcz Alain a Lowenfelddel folytatott megbeszélések és a bejegyzése alapján alakította ki a *világjátékesztet*.

A gyermek a világjátékban az élet és a valóság környezet különböző területeinek, jelenségeinek kicsinyített elemeiből álló játékokat kap – házakat, bútorokat, közlekedési eszközöket, embereket, növényeket, állatokat –, és egy tengert jelképező kék tálcán homokból felépítheti a szárazföldet, vagyis a világot úgy, ahogy a képzelete megragadja és saját maga megéli. Formai és tartalmi, mennyiségi és minőségi szempontok szerint értékeljük többek közt az első tárgyat, amit a gyermek használ, a tér tagolását és a szimptomatikus jegyeket.

A módszer előnye, hogy az építés a gyermek számára nem feladat, hanem öröm és játékelmény, ugyanakkor a felnőttel való kapcsolatteremtés eszköze is. Maga az építés folyamata, a probléma megjelenítése terápiás hatású. Egy terápiás folyamatban a világjátékot általában több alkalommal használják, amit a szülőkkel és környezetükkel való együttműködés során kiegészíthetnek.

Végezetül mi sem jellemezhetné jobban a játék természetét és pedagógiai felhasználásának mibenlétét, mint Friedrich Fröbel megállapítása, aki maga is részletesen foglalkozott a játék nevelő hatásával: „Minden jónak forrása a játék. Az a gyermek, aki szívvel, lélekkel, magatevékenyen, csöndesen, kitartóan, a testi elfáradásig kitartóan játszik, egészen biztosan szívvel-lélekkel, csöndesen, kitartóan dolgozó és a mások s a maga javát önfeláldozóan művelő emberré fog válni.”

Az osztályfőnöki szerepről másként

Urbán Péter,
a TANDEM, n.o. tréner,
AZ ÉLET JÁTÉK című kiadvány
egyik szerzője

Ha azt állítjuk, hogy pedagógusnak lenni nagy felelősség – márpedig ezt állítjuk –, akkor ez az osztályfőnöki szerepre hatványozottan érvényes. Végigkísérni egy osztályközösség életét négy vagy több éven keresztül, támogatást nyújtani a diákoknak kamaszkori útkereséseik közepette, oldani az esetleges konfliktusokat, bátorítani, motiválni, s ha kell, megfedni és fegyelmezni a közösség tagjait – olyan feladatok ezek, amik komoly kihívások elé állítják a pedagógusokat. Ami teljesen rendben is lenne, ha ehhez megkapták a kellő felkészítést az egyetemi oktatásban. De sajnos nem kapják. Az osztállyal mint közösséggel való foglalkozáshoz szükséges kompetenciák fejlesztése ugyanis hiányzik a pedagógusképzésből. Kétségtelen, hogy sok olyan készség szükséges ehhez a pályához, amit csak az idő és a tapasztalat tud képességgé formálni. De az is vitathatatlan, hogy tudatos odafigyeléssel a tapasztalatszerzés is hatékonyabban fejleszti a tanári kompetenciákat.

Az élet játék – projektből kiadvány

Az osztályfőnöki szerep megerősítése és az osztályfőnöki módszer- és eszköztár kibővítése volt a célunk a TANDEM nonprofit szervezet tréneiként, mikor 2010-ben belevágtunk az Élet játék nevet viselő projektünkbe. Három iskola tizenkét tanárával együtt elkezdtünk olyan eszközöket fejleszteni, amelyek felhasználhatók az osztályfőnöki órákon. Azokat a témákat gyűjtöttük össze, melyek foglalkoztatják a diákokat, s a frontális oktatás keretén belül nehezen feldolgozhatók. A közös munka eredményeként nagyon sok játék, gyakorlat, eszköz, ötlet született, melyek a tanári visszajelzések alapján

használható eszközöknek bizonyultak a pedagógusi munkában. Ezért döntöttünk úgy, hogy ezeket a játékos, önismereti alapú gyakorlatokat módszertani kézikönyv formájában kiadjuk, és – nem kizárólagosan, de elsősorban – az osztályfőnökök rendelkezésére bocsátjuk. Így született meg az Élet játék című módszertani kézikönyv.

Az osztályfőnök egy éve

A kötet három fejezetből áll. Az első a nem formális nevelés alapveit tartalmazza, melyek a gyakorlatok tudatosabb és hatékonyabb felhasználásához kínálnak útmutatót az osztályfőnök számára. A második

– a kötet gerincét alkotó – fejezetben olyan tematikus egységek találhatóak, amelyek az osztályfőnöki órákon egy iskolaév során előkerülhetnek. S mivel ideális esetben minden órára jut egy téma, a fejezet „Az osztályfőnök egy éve” címet viseli. A témák rendszerbe foglalásához az osztály mint csoport alakulásának, fejlődéseinek fázisait használtuk fel (alakulás, viharzás, szabályalkotás, működés, lezárás), vagyis minden csoportfejlődési szakaszhoz a leginkább kapcsolódó témát illesztettük. Például az alakulás fázisába a család és integráció témák kerültek besorolásra, ugyanis ebben a fázisban a „mi-érzés” kialakulása, valamint a befogadás, az elfogadás motívuma az egyik legmeghatározóbb elem. Ezzel a struktúrával az osztályon belüli csoportdinamika fontosságára szerettük volna felhívni a figyelmet.

Mit köszönhetek az osztályfőnökömnek?

A harmadik fejezetet az osztályfőnök személyiségének szenteltük. Mitől válik hitelessé egy osztályfőnök? Emberként, tanárként mi az, amit képvisel? Ezeket a kérdéseket igyekeztünk körbejárni egy tapasztalt és lelkes osztályfőnökkel, Szvorák Zsuzsával, a Füleki Gimnázium tanárával, akit az osztályfőnöki szerep szépségeiről, kihívásairól és buktatóiról faggattunk. S megkérdeztük a volt diákokat is, hogy

miként emlékeznek vissza az osztályfőnökökre. „A középiskolás osztályfőnökömnek azt köszönhetem, hogy megmutatta, a tanári munkát szeretni lehet. Köszönöm, hogy nevelni próbált saját élete és példája szerint” – többek között ilyen reakciókat kaptunk. A kiadvány végén csokorba gyűjtve közzöltük az egyes visszajelzéseket, bízva abban, hogy motiválóan hatnak majd a jelenlegi és későbbi osztályfőnökökre.

S abban is bízunk, hogy könyvünk jó sorsra érdemes. „Pro captu lectoris habent sua fata libelli”, vagyis a könyveknek sorsuk van, és ezt a sorsot az olvasók alakítják. Mi, a TANDEM tréneraiként és a kötet szerzőiként, abban is reménykedünk, hogy a kötetnek nem csak olvasói, hanem használói is lesznek.

A kötetet egy workshop keretén belül hordjuk az iskolákba. 2013-ban összesen 15 iskolában – tíz alap-, négy

középiskolában, valamint a Selye János Egyetem egyik kurzusán belül – tartottunk félnapos módszertani workshopot. A workshopokról és a kötetről bővebb információ a www.tandemno.sk honlapon olvasható, illetve a tandemno@tandemno.sk címen igényelhető.

A nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete és az Arany A. László Polgári Társulás immár harmadik alkalommal szervezte meg a Legere Irodalmi Versenyt középiskolások számára. A háromfordulós csapatvetélkedő témája a szlovákiai magyar irodalom volt. A megmérettetést 22 középiskola diákjai vállalták. A verseny célja a szövegértő olvasás fejlesztése, az olvasás megszerettetése, egy-egy életmű mélyreható megismerése, az érettségire való felkészülés segítése. A megmérettetésre készülve a résztvevők egyrészt házi olvasmányokat olvastak (Grendel Lajos *Nálunk*, *New Hontban* c. regényét, Neubauer Pál novelláját, Talamon Alfonz regényrészletét, valamint Tőzsér Árpád, Hizsnay Zoltán, Cseh Zoltán, Polgár Anikó, Mizser Attila, Bettes István és mások költeményeit), másrészt meghallgatták Németh Zoltán *A szlovákiai magyar irodalom és a posztmodern fordulat*, valamint Bárczi Zsófia *Magyar irodalom Csehszlovákiában a két világháború között* című előadását. A verseny minden fordulóján tesztet tölthettek ki, mely nemcsak a frissen szerzett ismereteikre kérdezett rá, hanem szövegértő és kreativitásra épülő feladatokat is tartalmazott. Az utolsó fordulón minden csapat egy-egy prezentációt mutatott be. Az ötletes megoldások azt jelezték, hogy a szlovákiai magyar irodalom számos inspirációt biztosít a fiatal olvasóknak.

Zella Ágnes

Olvasni mégiscsak jó! Legere Irodalmi Verseny Nyitrán

A szervezők a tanárok szakmai továbbképzéséről is gondoskodtak. Míg a diákok a feladatlap kitöltésén munkálkodtak, a felkészítők módszertani előadásokon és foglalkozásokon vettek részt. Fűzfa Balázs irodalomtörténész (Nyugat-magyarországi Egyetem, Savaria Egyetemi Központ, Szombathely) szellemes előadása az irodalomtanítás szemléletváltásának szükségességéről szólt, Petres Csizmadia Gabriella (Konstantin Filozófus Egyetem, Nyitra) a személyes műfajok interaktív tanításának lehetőségeit mutatta be, Salga Imre (ELTE Apáczai Gyakorló-gimnázium, Budapest) pedig szövegértésre irányuló és kommunikációs készségek játékos fejlesztését szolgáló gyakorlati foglalkozást tartott.

A rendezvény kuriózuma egy beszélgetés volt, melyen N. Tóth Anikó Tőzsér Árpádot, Grendel Lajost és Mizser Attilát faggatta olvasási szokásairól, olvasmányairól, miközben fény derült néhány műhelytitokra is. A három szerző a Legere résztvevői számára egy-egy olvasásról szóló aforizmát is megfogalmazott, amit a fiatal olvasók az írók kézjegyével is ellátott emléklapon kaptak ajándékba.

Az eredményhirdetés előtt sor került az Aranymetszés verséneklő együttes műsorára.

A verseny lebonyolítása komoly munkát igényelt. A szervező csapat tagjai, a Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet oktatói: Sándor Anna intézetvezető, Bárczi Zsófia, Petres Csizmadia Gabriella, N. Tóth Anikó, Németh Zoltán, Benyovszky Krisztián, valamint Rigó Gyula, Kantár Balázs és Nagy Gábor doktoranduszok fáradságot nem kímélve és nagy lelkesedéssel tették a dolgukat annak tudatában, hogy jó ügyet szolgálnak, meggyőzik a középiskolás diákokat az olvasás felettlőbb szükséges voltáról. Rajtuk kívül hallgatók is szívesen vették ki részüket a szervezésben. A prezentációs zsűri munkájába Nagy Csilla és Mizser Attila (Bél Mátyás Egyetem, Besztercebánya) is bekapcsolódott.

A rendezvény támogatói: a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala és a Ballasi Intézet. A díjakat és az ajándékokat a Kalligram Kiadó, a Madách Kiadó, a Nap Kiadó, a Liliium Aurum Kiadó, a Szlovákiai Magyar Írók Társasága, valamint az AB-Art Kiadó biztosította.